

Naročnina

Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
Nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 80 Din, za inozemstvo 100 Din

SLOVENE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stolp, peti-vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem o
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništva
telefon štef. 50, upravnistva štef. 325

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Čekovni
račun: Ljubljana štef. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Politična obnova Češkoslovaške.

Ko sta socialist Bechyme in Stribrny vzajemno strmoljavila zadnjo vlado češke »šestke« zato, da bi izsilila nove volitve nasprotje socialističnih strank, pač nista pričakovala, da kopljeta samemu sebi grob.

Zadnja faza češkoslovaškega parlamentarnega razvoja je kratko tale. V zadnji Svehlovi vladi se je kazalo vedno ostreje nasprotje med socialističnimi in drugimi skupinami. Socialisti in narodni socialisti so si razdelili vloge, deljeno marširali in skupno napadali. Narodni socialisti so pobijali vse zahteve šramkove ljudske stranke in ob vsaki priliki tolkli na kulturno bojni boben, socialisti pa so nastopali proti predlogom Svehlove agrarne stranke. Pri vsakem glasovanju so se oboji socialisti podpirali. Ko je Svehla odšel na bolezenski dopust in ga je nadomestoval socialist Bechyme, je po par dneh izval krizo vsled zakona o agrarnih carinah, zakona o državnih uslužbenih in kongruu. Vlada je dala ostavko, položaj je bil pa tak, da ni bilo mogoče sestaviti nove. Zato je Masaryk imenoval prehodno uradniško vlado.

Cudovito spretna taktika dr. Šrameka in Svehlovega namestnika dr. Hodže pa je že po prvem mesecu ustvarila situacijo, ki je prisilila uradniško vlado, ki so jo dejansko poklicali v življenje socialisti, da se je naslonila na čisto novo grupacijo. Hodža je v imenu čeških agrarcev forsiral zakon o agrarnih carinah, ki pomeni življensko vprašanje ne le za češkega, ampak tudi za nemškega kmeta v češki državi. Zato ni bilo težko dobiti tudi nemške agrarce za ta načrt. Šramek je dal glasove ljudske stranke za zakon o carinah samo pod pogojem, da se sprejme istočasno z uradniškim zakonom tudi zakon o duhovniški kongruu, da se duhovnikom z zakonom zasigura dostojna plača. Za ta načrt je dobil tudi nemške krščanske socialce in dobil ožjo zvezo s Hlinkovo slovaško ljudsko stranko. Tej grupi se je pridružila še oportunistična obrtna stranka in nova kombinacija, takozvana carinska večina, je dozorela za prvi nastop. Skupno glasovanje čeških in nemških strank za »omenjene« zakone ni rodilo prav nič tistega odpora, ki so ga napovedovali nacionalisti v češkem in nemškem taboru. Stranke carinske večine so uvidele, da sodelovanje rodi dobre uspehe in nadaljevale pogajanja za stalnejšo vzajemnost. Ko se je pred enim mesecem Svehla vrnil, sta Hodža in Šramek pogajanja v glavnem že zaključila, Masaryk je dal svoj znani interview, v katerem je poudaril enakopravnost državljanov vseh narodnosti v pravicah in dolžnostih in Svehla je imel še edino nalogo, da s svojo neverjetno spretnostjo reši še delikatno osebno vprašanje in razdelitev portfeljev. Pri tem je naletel na težave, ki se jim je izognil na ta način, da je pustil v petih resorih dosedanje ministre, člane uradniškega kabineta.

Tako sestavljena nova grupacija je pred tremi dnevi izenadila evropsko javnost. Pravimo evropsko javnost. Kajti rešitev narodnostnega problema je bila zlasti po vstopu Nemčije v Društvo narodov najvažnejša naloga Češkoslovaške, če si je hotela zasigurati tudi poleg Stresemanna, ki je opetovano naglasil, da se bo v Zenevi tudi pobrigal za nemške narodne manjšine, tisto odločilno mesto, ki ga je zavzemal zadnja leta dr. Beneš. Češkoslovaška je prestala to preizkušnjo boljše kot vse dosedanje. Z najnaprednejšo gesto, kar jih pozna evropska zgodovina, je poklicala narodne manjšine k sodelovanju v državni upravi in s tem najkoreniteje preprečila vse njihove pritožbe in izvendrjavna zatočišča. Nobena država v novi povojni Evropi tega do danes ni zmogla, dasi ni skoro nobene, ki bi ne imela opraviti z vprašanjem narodnih manjšin. Kontrast med češkoslovaškim zgledom in drugimi državami je toliko večji, če upoštevamo, da drugod skušajo obvladati narodne manjšine z zatiranjem, zaničevanjem in uničevanjem, če dalje pomislimo, da ni Češkoslovaška z ozirom na svoj strateški položaj imela največ vzroka, da zastopnikom tujerodcev ne pusti pogledati v akte n. pr. vojnega ministrstva. Ni mogoče prorokovati koliko bo nova kombinacija plodovita, gotovo bodo še težave, toda princip, ki je zmagal, je vreden zlatih črk.

Notranjepolitično pomeni nova večina v praškem parlamentu tudi še popoln poraz socialističnih strank. Le-te so računale, da izsilijo nove volitve ali diktaturo v kakršni koli obliki pod njihovim izključnim vplivom.

Dan popolne nejasnosti in negotovosti.

OSTAVKA VLADE SE VEDNO NI SPREJETA — PRESENEČENI RADIČ BRZOJAVLJA UZUNOVIČU IN HITI V BELGRAD.

Belgrad, 14. okt. (Izv.) Tekom dopoldneva so se v predsedstvu vlade vršila samo pogajanja in posvetovanja med predsednikom vlade in med posameznimi radikalnimi ministri. Ker se ostavka ni sprejela, je težišče položaja še vedno v predsedništvu vlade samem. Zato so za ta posvetovanja med Uzunovičem in njegovimi sodrujki vladala živahna zanimanja. Najbolj dolgo je Uzunovič konferiral z notranjim ministrom Maksimovičem, ministrom Trifunovičem in ministrom Srškičem. Minister dvora Janković je bil dvakrat v predsedništvu vlade. Istočasno so se v vseh klubih vršili živahni razgovori med posameznimi poslanci.

Okrug 1 popoldne je predsednik vlade g. Uzunovič odhajal iz predsedništva. V predstobi ga je obkolila številna armada časnika. Na vprašanje o njegovih sestankih je Uzunovič odgovoril: »E, gospodje moji, čeprav je kriza, se vendar morajo državni posli opravljati in razpravljati.« Sam, demokratiški časnika so se kakor na komando najbolj zanimali za to, ali bo šel Jugoslovanski klub v vlado ali ne. G. Uzunovič je odgovoril: »Čemu mi stavljate to vprašanje, in sicer v takšni obliki? Tega ne morem vedeti. To je odvisno od razvoja in preokreta dogodkov, da bi vse šlo k čim hitrejši ureditvi razmer. Končno sem jaz v ostavki in nisem mandatar.« Na vprašanje, ali je govoril s klubom, je odgovoril: »S čim naj grem pred klub? Jasnó je eno, da je politika sporazuma tako učvrščena, da se preko nje ne more iti.« Kljub redkobesednosti g. Uzunoviča so časnika pri ponovno navali nanj. Končno se je Uzunovič udal in izjavil sledeče: »Od Stjepana Radiča sem do-

bil brzojavko, toda mislim, da ne bi bilo prav, če bi jo preje prečital vam, nego jo prečitam svojim tovarišem.« Časnika so pa niso popustili, zato je končno odnehal Uzunovič in prečital sledečo Radičevo brzojavko:

»Nujno predsedniku vlade g. Uzunoviču v Belgrad.

Vidim, da ste podali ostavko kraljeve vlade. Vaših razlogov za to ne poznam. V slučaju pa, da bi bile temu razlog časnika, vesti in kake predpostavke, ki so sklenjene z ozirom na naše skupno sodelovanje v duhu sporazuma, sem mnenja, da bi bilo koristno, potrebno in naravno zvedeti najprej moje mnenje in zahtevati med nama pojasnil in ureditve po medsebojnem razgovoru in informiranju. Prepričan sem, da je na obeh straneh uvidevnost in gotovost, da v svrhu ugotovitve resnice razjasnimo vse, kar bi moglo pasti med nas, združene stranke, brez razloga. Na ta način bi se nudila možnost, da bi se med nami odstranile vse neutemeljenosti v interesu velike in zdrave politike narodnega sporazuma.«

Za vsebino te brzojavke so politični krogi vedeli že popoldne. Neglede na to, da je vsekakor čudno, da bi bil dal predsednik ministrskega sveta ostavko radi Radičevih napadov, še preden bi imel v rokah o njih avtentične podatke, se je vendar v vseh krogih mislilo, da je Stjepan Radič z osebnim nastopom pripravljen storiti vse, da bi njegova stranka še vedno ostala v vladi. Z ozirom na to se je tekom popoldneva v političnih krogih zanimanje za nadaljnji razvoj krize zmanjšalo, češ, da je treba najprej videti, kakšne bodo nove ponudbe Stjepana Radiča, in šele na podlagi tega položaj nanovo presoditi.

Uzunovič v avdienci pri kralju.

Belgrad, 14. okt. (Izv.) Popoldne ob 5 je predsednik ministrskega sveta odšel v dvor, kjer je ostal pri kralju do 6. Po avdienci so ga časnika najprej vprašali za razlog obiska in ali je bila njegova ostavka sprejeta. Uzunovič je odgovoril: »Kadar je vlada v ostavki, mora upravljati državne posle, celo takrat, če se njena ostavka sprejme. Do tega trenutka nimam nobenega obvestila, ali je ostavka mojega kabineta sprejeta ali ne. Davi sem vas že obvestil o brzojavu Stjepana Ra-

diča. Ta brzojav sem prečital na sestanku naših ministrov. Vi sami sigurno veste, da predstavlja ta brzojav nov moment razpravljanja o vprašanjih, ki so bili povod ostavke vlade. Sicer pa je prišel brzojav malo prepozno, že po ostavki vlade. Toda reči bi se moglo, da kljub temu ni preveč pozno, ker do tega trenutka še nimam obvestila, da bi bila ostavka sprejeta. Ne vem, ali bo imel ta moment kakšen vpliv, vsekakor pa mu pripisujem velik pomen.«

Stara ali nova vlada?

Belgrad, 14. oktobra. (Izv.) Ostavka vlade še vedno ni sprejeta. Ta moment daje z ozirom na celokupni položaj vsem dogodkom glavno obeležje. Z ozirom na to, ker ostavka še ni sprejeta, se tudi kriza formalno še ni pričela razvijati. Dejstvo, da ostavka ni sprejeta, tolmačijo na najrazličnejše načine. Pred vsem mislijo, da ostavka vlade radi tega še ni sprejeta, da bi se med tem časom lahko stvorila nova kombinacija in nova možnost za imenovanje nove vlade, ali pa da bi se poravnali nesporazumi med vladnima strankama. Kolikor se da razvideti, se za sedaj dela največ samo na poslednjem, to je, da bi Stjepan Radič oziroma njegova stranka še nadalje popuščala in se povsem prepustila na milost in nemilost eksploataciji radikalov. V tem oziru je značilen nov moment, in sicer prihod Stjepana Radiča, ki je danes obvestil samega predsednika Uzunoviča, da pride jutri v Belgrad, in ga z ozirom na to prosi, da naj nikar še ne nadaljuje z razpletom krize. Po dosedanjih praksi sodeč je jasno, da bo St. Radič tudi v tej priliki popustil v vseh vprašanjih in najbrže sprejel vse pogoje radikalov. Z ozirom na to prevladuje mnenje, da se

Njihove namere so rodile reakcijo — združitve vseh protimarksističnih strank, ki so zmagale. Socialistična opozicija je močna, njen nastop bo divji. Toda po dosedanjih izkušnjah bo posledica le ta, da se bodo večinske stranke pri vsakem navalu opozicije tesneje združile, da tako rešijo državo pred večjimi pretresi. Parlamentarna brezplodnost bo morda trenutno rodila še večji razmah komunistov, potem pa bo sledilo iztreženje tudi v proletarskih masah, ki se bodo vrnile v stranke s pravim ljudskim programom, ki obsega vse člene družbe. Mirno lahko trdimo, da pristopa Češkoslovaška k sanaciji poslednjih ostankov povojnih bolnih razmer,

Ugibanja časopisja.

Belgrad, 14. okt. (Izv.) Časopisje je še vedno polno najrazličnejših kombinacij. Sami demokrati so posebno živahni v intrigiranju proti Jugosl. klubu. V belgrajsko časopisje spuščajo najneverjetnejše stvari. Nasprotno je treba ugotoviti, da se delajo kombinacije večinoma tako, kakor je komu prijetno. Nekateri od njih so precej zanimive. Tako pri našajo »Novosti« sledeči dve kombinaciji:

Neki radikalni poslanec iz najbližje Uzunovičeve okolice je izjavil našemu uredniku glede sedanje ministrske krize naslednje: »Najlogičnejša je širša koalicija Uzunoviča s Korošcem, Nikičem, Radičevimi disidenti, Trumbičem in Jovanovičem. V tem smislu so se danes začeli razgovori, ki pa še nimajo oficelnega značaja. Zdi se, da bo treba žrtvovati samo Maksimoviča. To bo naša žrtev. Dalje pišejo »Novosti«: Dopoldne se je smatralo v političnih krogih kot najverjetnejša rešitev krize obnovitev sedanje vlade plus dr. Koroščeva skupina. To možnost potrjuje dopoldnasa seja v radikalnem klubu, ki je trajala zelo dolgo.«

Kot zelo verjetno kombinacijo navajajo dalje »Novosti« sedanjo vlado in Demokratsko zajednico. Tekom dneva ni bilo nobenih drugih momentov, ki bi imeli kakšen večji pomen za razvoj krize. Posvetovanja med posameznimi poslanci in najrazličnejšimi klubi in strujami so se zavlekla pozno v noč.

Hrvaška fronta proti Radiču.

Zagreb, 14. okt. (Izv.) V zvezi z najrazličnejšimi vestmi, po katerih se ima na Hrvatskem formirati nov hrvatski protiradičevski blok, v katerega bi vstopil tudi dr. Nikić s svojo skupino, moremo javiti, da te vesti o formiranju novega hrvatskega bloka niso točne. Vse te in slične akcije niso mogle priti do vidnega rezultata radi velikih načelnih nesoglasij, ki vladajo predvsem med Nikičevci na eni strani in federalisti na drugi strani. Vendar se čuje, da se bo to vprašanje sprožilo takoj, čim bo rešena sedanja notranjepolitična kriza.

Program nove čsl. vlade.

Praga, 14. okt. (Izv.) Na današnji seji češkega parlamenta, ki je prva v jesenski sezoni, se je predstavila nova češka vlada. Min. predsednik Svehla je podal ob tej priliki deklaracijo in program nove vlade, ki se bo v tem pogledu popolnoma držala programa, ki je bil predložen decembra meseca lanskega leta. Izvajati ta program, zahteva potreba, da pride do konsolidacije državnih razmer. Kot najbližje naloge nove vlade se označujejo v programu nove vlade:

1. Ureditve in odobritev drž. proračuna za leto 1927,
  2. davčna reforma;
  3. nov vojaški zakon, ki odpravlja glasovalno pravico vojaštva;
  4. zakon za pospeševanje gradbene akcije.
- Deklaracija govori dalje o potrebi skupnega delovanja navzlic kulturnim razlikam, ki vladajo v državi. Po zmagi demokracije je možno v državni sodelovanje enakih z enakimi. Vso izjavo nove vlade preveva prepričanje, da je treba način sodelovanja in sporazuma spopolnjevati.

Med izjavo nove vlade so se čuli ironični klici in ironične opazke iz opozicijskih vrst; posebno so se pri tem odlikovali komunisti.

Po izjavi nove vlade je podal temeljit ekspezo o novem proračunu finančni minister dr. Engliš. Poudaril je, da je bilo treba stari proračun spraviti v ravovesje z redukcijo izdatkov in uvedbo novih dohodkov, da je proračun aktiven.

Nato je prešel dr. Engliš k splošnemu gospodarskemu položaju. L. 1926 ni bilo v gospodarskem oziru posebno ugodno, kar se jasno kaže v zunanji trgovini. Končno je finančni minister še omenjal brezposelnost na Češkoslovaškem, ki da je narasla na 2.1 odstotkov.

OBSTRUKCIJA V ŠTAJ. DEŽELNEM ZBORU

Graz, 14. okt. (Izv.) Soc. demokratje so na današnji seji deželnega zbora prešli v najhujšo obstrukcijo, da preprečijo izvolitev dr. Rintelena (kšč. soc.) za deželnega glavarja. Soc. demokrati so prinesli s seboj trompete, žvižgalke in vse mogoče instrumente, da bi preprečili potek današnje seje, ki se je začela ob 8 zvečer. Prihodnja seja se vrši jutri.

Konferenca jugoslovanskih škofov.

EPISKOPAT SE IZREKEL PROTI SEZIGANJU MRLIČEV.

Zagreb, 14. okt. (Izv.) Konferenca jugoslovanskega episkopata, ki je pričela v ponedeljek, še vedno traja in bo predvidoma trajala še ves ta teden. Mogoče je celo, da se bo konferenca še podaljšala. Konferenca se udeležujejo vsi jugoslovanski škofje. Zaenkrat še ni mogoče podati točnega poročila o debatah, ki so se vodile in o sklepih, ki so se storili na tej prevažni konferenci, ker je ves potek konference tajen. Javnost je bila samo obveščena o protestu oziroma spomenici, v kateri se jugoslovanski episkopat obrača proti uvažanju krematorijev v naši državi. V zadnjem času je postalo to vprašanje pereče. Minister za vere se je bil namreč v tej zadevi obrnil na apostolskega administratorja v Subotici,

ker so se bile nekatere osebe iz Subotice obrnile nanj s prošnjo, da se v Subotici otvori krematorij. Ob priliki te prošnje se je pa ministrstvo za vere obrnilo na administraturo v Subotici, da izve njeno mnenje. Subotička administratura je protestirala v Belgradu proti seziganju mrličev. In tako se je katoliški episkopat baval te dni s tem vprašanjem in je ob tej priliki naslovil na ministrstvo ver posebno spomenico, datirano z dne 12. t. m., v kateri se seziganje mrličev zavrača kot pogansko institucijo, ki jo katoliška cerkev najstrožje obsoja. Spomenico je v imenu celokupnega jugoslovanskega katoliškega episkopata podpisal zagrebški nadškof Anton Bauer.

Madjarska vlada odstopila.

Budimpešta, 14. okt. (Izv.) Danes popoldne se je sestala vlada in izredni seji ministrskega sveta. Ker je smatrala vlada za svojo dolžnost, da stavi po končnoveljavni kurialni razsodbi o falzifikatorski aferi vprašanje zapiranja pri drž. upravitelju, je sklenila, da poda demisijo. Ministrskega predsednika bo sprejel državni upravitelj še danes v avdijenco.

Budimpešta, 14. okt. (Izv.) Ministrski predsednik Bethlen je predložil danes državnemu upravitelju demisijo vlade. Državni upravitelj je vzel demisijo vlade na znanje. Doslej še ni nobene odločitve. Državni upravitelj je poveril vlado, da upravlja do nadaljnjega vladne posle.

Budimpešta, 14. okt. (Izv.) Obenem z ministri so podali demisijo tudi državni tajniki.

Sprememba kazni falzifikatorjem.

Budimpešta, 14. okt. (Izv.) Kurija je v zadevi znane falzifikatorske afere glede že prisojenih kazni izvršila sledeče spremembe: knezu Windischgratzu se kazen štiriletnega zapora spremeni v kazen štiriletno ječe. Denarne in druge kazni ostanejo iste, kakor so se bile prisodile. Vodji kartografskega zavoda Kurtzu se zniža kazen od enoletne ječe na šestmesečno, Görössu od 1 in polletne ječe na enoletno; Rabasu od 1 letne ječe na desetmesečno; slugi Kovacsu od enoletne ječe na šestmesečno.

Nov denar.

Budimpešta, 14. okt. (Izv.) »Pester Loyd« poroča, da se bo pričela izmenjava kron na pengő z mesecem decembrom. Ta izmenjava bo končana tekom 4—6 mescev.

Mussolini prevzel poveljstvo nad milico.

Zürich, 14. okt. (Izv.) Iz Rima poročajo, da je prevzel danes Mussolini poveljstvo fašistovske milice iz rok generala Gonzage, ki je pred dnevi podal demisijo. Predaja se je izvršila brez običajnega pompa. Poleg Mussolinija in Gonzage so bili navzoči še notranji minister Federzoni, drž. podtajnik in ministrskem predsedstvu, generalni tajnik fašistovske stranke Turatti in trije podtajniki stranke. Gonzage je bil dal ostavko radi napetosti, ki je zavladala v poslednjem času med armado in milico. To domnevo potrjuje okolnost, da je prevzel poveljstvo nad fašistovsko milico sam Mussolini, o katerem se pričakuje, da bo lažje brzdal nasprotne sile med armado in milico.

Rim, 14. oktobra. (Izv.) Agenzia Stefani je pooblaščen demantirati vesti, po katerih bi imel priti v Rim neki nemški profesor, ki naj izvrši operacijo nad Mussolinijem. Mussolinijevo zdravje je izborna.

LOUCHEUR NA DUNAJU.

Dunaj, 14. okt. (Izv.) Bivši francoski minister Loucheur, ki je prišel včeraj semkaj, je imel danes pred izbranim občinstvom dveurno predavanje o gospodarskem položaju Evrope. Govoril je o gospodarskem položaju Evrope pred vojno, o vzrokih sedanjih gospodarskih težav, o vplivu inflacije na evropsko gospodarstvo ter o problemu Panevrope s posebno ozirom na gospodarstvo. Dotaknivi se avstrijskega problema je izrazil Loucheur tudi svoje prepričanje o življenski sposobnosti Avstrije. Predavanje, ki so mu prisostvovali predsednik republike dr. Hainisch, francoski poslanec na dunajskem dvoru in druge odlične osebnosti, je bilo sprejeto z živahnim odobravanjem.

ANGLEŠKA STAVKA.

London, 14. okt. (Izv.) »Herald« poroča, da so mnogi rudarji, ki so bili nastopili delo v rudnikih, radi posebno živahne protipropagande opustili delo v rudnikih.

Rešitev verskega vprašanja na Japonskem.

Japonska vlada se je odločila, da prizna vsem veram, ki imajo v japonski državi svoje pripadnike, pravno podlago. Imenovala je posebno komisijo, ki naj vprašanje prouči. V komisiji je 7 boncev, 3 duhovniki šintoisti, 1 protestantski škof in 1 katoliški duhovnik: P. Januarius Hayasaka, ki je študiral na Propagandi v Rimu. Upati je, da prinese nameravani zakon katoliški cerkvi na Japonskem znatne olajšave.

Šusteršičevi prijatelji.

Žerjavova lista in »Narodni dnevnik« poročajo obširno o sestanku nekaterih duhovnikov in laikov, ki pravijo, da so posebni dr. Šusteršičevi prijatelji. Sestanek je bil v hotelu »Union«. Ti gospodje so se že večkrat sestali in da je zadnji sestanek vzbudil posebno pozornost, je pač pripisovati slučaju, da se je vršil neposredno po seji vodstva SLS. To dokazujejo že omenjena poročila; ena označuje sestanek kot sestanek opozicije SLS, druga kot sestanek nekdanjih članov SLS, ki so razmotrivali položaj z ozirom na odstop prof. Remca. »Jutro« poroča, da so bili navzoči: duhovniki: kanonik Šiška, dekan Koblar, duhovnik Šare, župnik Piber, župnik Golf, župnik Strajhar, župnik Barle, župnik Oblak, in laiki: trgovec Peterca, pasar Ivan Kregar, trgovec Bartol in odvetnik dr. Vladislav Pegan.

O čem so se gospodje razgovarjali, ne v nobeno poročilo povedati nič točnega. Kombinacije, ki jih raznašajo, so le odmev iskrene želje liberalcev vseh branš, da bi se napravilo ali povečalo nesoglasje zlasti med slovensko duhovščino, kar je nov dokaz, da je vsak tak korak v oporo in pomoč svobodni selnega kulturnega in političnega gibanja med Slovenci.

Kaj zahteva država od občine?

Okrnjena avtonomija.

Še vedno se govori o samoupravnih pravicah občin, o avtonomiji teh najvažnejših enic v ustroju države. Toda kaj je danes naša občina v resnici? Ali ni samo nakovalo, na katero pada težko centralistično kladivo? — Barometer občinske avtonomije pada na pod ničlo, torej do tam, kjer se pričinja zmrzovanje. — Saj je tudi avtonomija občine v poslih lastnega področja, lastnega gospodarstva, resnično samo še na papirju. Kajti tudi izvrševanje poslov lastnega delokroga je tako zamejčeno po raznih nadzorstvenih oblastvih, da niti z mikroskopom ne razločiš več, kje se ta nazov — »avtonomija« pričinja in kje končuje.

Dejstvo je: samoupravne pravice občin so danes, ko nimamo več avtonomnega nadzorstvenega oblastva — deželnega odbora — tako minimalne, da je komaj še vredno govoriti o njih.

Vso delovno moč občin ter županstev pa absorbira takozvano prenešeno področje (prenešeni delokrog). To so vsi tisti ogromni posli, ki jih bodisi po veljavnih, ali tudi za nas neveljavnih zakonih, bodisi celo po enostavnih predpisih in naredbah, morajo izvrševati občine za državo namesto državnih organov. Predaleč bi nas zavedlo, če bi hoteli naštevati vse različne panoge onih neštevilnih agend, ki jih morajo izvrševati občine v prenešanem delokrogu. Pri nas seveda vse brezplačno in brez povračila stroškov, ki jih mora kriti občina sama iz lastnih sredstev. Drugače je pač v starem delu države, kjer občine sicer tudi opravljajo razne posle za državo, toda dobivajo za to od nje denarno plačilo.

Kaj vse mora opravljati občina za državo?

Navajamo naj med drugim: Izvrševanje vseh mogočih poslov za vojaštvo, ki prizadeva občinam ne malo skrb in truda ter jim povzroča nebroj stroškov.

Sodelovanje pri sodnih opravilih; poizvedovanje, dostavljanje sodnih spisov, cenitve pri smrtnih dogodkih, popisi inventarjev in smrtnic in še mnogo drugih stvari.

V davčnih zadevah. To je posebno boleča točka za občine. Kaj se ni že poizkušalo naprtniti občinam in se jim je že naprtilo! Dostavljati morajo za finančno upravo plačilne naloge, sodelovati pri davčnih opominih, pri davčnih rubežnih itd. — Če pojde tako dalje, kmalu ne bo naš od ljudstva izvoljeni župan nič drugega nego ponižni sluga raznih državnih uradov in oblasti.

A kaj smo čitali poslednji čas med poročili iz odbora, ki premleva načrt novega zakona o »izenačenju« (?) davkov? Nič več in nič manj, nego da se hoče obesiti občinam izterjevanje davkov sploh. Čudimo se upravičeno, kako ravnodušno je vzela naša javnost na znanje to vest. Kakor da bi bilo to — nič, zlasti za občine. Nikjer namreč še nismo čitali, da bi prihajali od občin proti taki nameri kak protesti. Tudi še

nismo čuli, da bi bila v tem pogledu kaj storila »Županska zveza« niti v Ljubljani niti v Mariboru.

Čuli smo dalje, da se hoče naprtiti občinam celo poštno opravilo tako, da bi morale občine v krajih, ki so oddaljene od pošt nih uradov, imeti in pošiljati na pošto svoje lastne občinske pismonoše in po njih dostavljati vse poštne pošiljke. Na ta način bi bile zlasti udarjene občine v goratih krajih, kjer so poštne zveze sedaj pod kritiko, a bi jih menda zato rada prevzela poštna uprava na občine in na občinske stroške, dočim bi poštna uprava seveda sama pobirala in kasirala prekomerno visoke poštne pristojbine. — Že v Uradnem listu št. 25 z dne 27. marca 1924. so bila pod št. 99 objavljena »Pravila o občinskih poštah«. — Ne vemo, če so občine ta pravila sploh prečitale, dasi so bile nanja opozorjene v javnosti — tudi v »Slovenec«. Čuli nismo o nikakih protestih. Sicer se ta pravilnik ni jel izvrševati — pač zato, ker je bil izdan od ministrstva na osnovi srbskega občinskega zakona (čl. 126) in členov 8. ter 26. zakona o poštah, ki sta oba veljavna le za stari del države. Res da pravilnik o notranji poštni službi z omenjenimi pravili o občinskih poštah pri nas ne more veljati, ker mu manjka zakonska osnova po naših še veljavnih zakonih, a čuječnost je vsekakor potrebna pri naših izvenevropskih razmerah, ko izpreminjajo zakone ministri sami z uredbami in naredbami enostavno z eno peresno potezo.

Delati tlako za državno upravo mora občina pri razglaševanju in izvrševanju vseh zakonov, naredb in predpisov: izročena ji je varnostna policija celo s kazensko sankcijo; izročeno ji je izvrševanje zdravstvene (sanitetne) uprave; izvrševanje sodelovanje pri postavnih določilih vodno-pravnih zakonov, ribarstva, gozdarstva, lovstva, živinoreje itd. — Sodelovati mora pri izvrševanju določil obrtnega prava; pri vseh panogah socialnega, zlasti delavskega zavarovanja; in nešteti drugih poslih javne uprave. Kdo bi mogel našteti vsa bremena, ki se nalagajo občinam!

Tudi denarna bremena jim hočejo naprtiti!

Ni še dovolj, da morajo občine in županstva brezplačno tlačniti državni upravi. — Česar nismo poznali v prejšnji državi, dasi smo jo imeli po vsej pravici za mačeho, moramo doživljati sedaj v lastni državi. — Kot posebnost prav svoje vrste moramo pribiti tu krivico, ki se hoče ž njo težko obremeniti

Beleške

△ Naglica in jezica tudi »Narodnemu dnevniku« škoduje. Razjezil se je, ker smo ugotovili, da razširja neresnične in tendenciozne vesti o seji vodstva SLS pa se mu je zgodil malér. V uvodniku se je postavil na visoko pozicijo tribuna, ki deli nauke SLS takole: »SLS ima slovenske mandate zato, da brani slovenske interese, ne pa da brani svoje strankarske. Mesto SLS je v vladi in to ponavljamo ob sedanjih vladnih krizi je prav posebno.« Da ima SLS braniti slovenske interese, to je vedela in tako delala, ko »Narodnega dnevnika« še ni bilo. Kako pa se ti interesi bolje branijo, ali v vladi ali v opoziciji, to »Narodni dnevnik« lahko mirno prepusti SLS, ki je zato od našega naroda pooblaščen in tudi narodu odgovoren. Toda to še ni malér. Ta je šele na drugi strani. Tam bije »Narodni dnevnik« samega sebe po zobeh takole: Sicer pa ne boli nas, če gre SLS v vlado ali ne, ker bo pač ona nosila posledice sedanjih svoje ne ravno pozitivne politike in ne mi. Kaj se pa potem praskate, kjer vas ne srbi.

△ Mali mož na prste stopi. O resoluciji SLS piše »Narodni dnevnik«, da je tako pomembna, da ne pove niti črke o aktualnih političnih vprašanjih, pač pa se omejuje na stvari, ki smo jih mi in drugi listi že opevano zapisali. Najprej vzemimo, da ima »Narodni dnevnik« prav. Če bi bilo tako, potem daje »Narodni dnevnik« samemu sebi izpričevalo, da on piše o stvareh, ki niso aktualna vprašanja. Klasifikacije mu še mi nismo dali. Dejansko je gospodarska kriza, na katero se omejuje resolucija SLS, danes najaktualnejše politično vprašanje v državi in je zato potrebno, da o njej ne piše le »Narodni dnevnik in drugi listi ampak je moralo k tej stvari izpregovoriti vodstvo SLS. In med tehtnostjo in važnostjo, ki jo dobi kako vprašanje, če ga podčrta vodstvo SLS in pisanjem »Narodnega dnevnika« je pač tako ogromna razlika, da je prav gotovo, da se ne bo ne v našem gospodarstvu, niti v naši politiki prav nič poznalo, če »Narodni dnevnik« piše o kaki stvari sto let, če pa o isti stvari spregovori SLS le besedo, odmeva po vsej državi. — Na to razliko je mali mož v svojem napuhu pozabil.

△ Kosmata vest. »Narodni dnevnik« naj si tudi to zapomni, da je treba imeti silno kosmato vest, da kdo more obrekovati nasprotnika, da mu njegovo stališče diktirajo nečiste roke. Že parkrat je »Narodni dnevnik« spravljal v soglasje s svojo kosmato vestjo insinucijo, da »Jutro« »fleiszetel« narekuje naš stališče glede »Slavenske banke«. Mi smo povedali svoje stališče, dr. Korošec ga je v Brežicah povdaril, če »Narodni dnevnik« ve kaj drugega, naj pove, ne pa da obrekljivo namiguje. S tem le dokazuje, da smo pogodili, ko smo mu očitali kosmato vest.

naše občine ne le z odgovornostjo, marveč tudi z denarnimi žrtvami. V roke smo dobili okrožnico, ki jo je nameril veliki župan ljubljanske oblasti na vse občine pod št. U. br. 10.306 od 17. septembra l. 1928. — Tam opozarja na člen 124. finanč. zakona (proračuna) za leto 1924-25, s katerim je bila razširjena veljavnost člena 13. srbskega zakona o brzojavi in telefonu od 3. decembra 1898. l. na celo sedanjo državo. — V okrožnici stoji dobesedno: »Po tem členu mora vsa kršna škoda na brzojavnih in telefonskih progah povrniti v denarju občina, na katere ozemlju je bila škoda storjena. Občina pa ima pravico, da krivca izsledí, ga prisili škodo poravnati in ga izroči oblastvu v obsojbo.« — Potem pa še pravi ta okrožnica, ko zabičuje srezklím poglavarjem po naročilu ministrstva za notranje zadeve z dne 27. avgusta t. l. U. br. 34.531, da morajo energično vztrajati na izvršitvi tozadevnih ukrepov direktije pošte in brzojava, — da morajo sreski poglavarji pod osebno odgovornostjo — če treba — občine prisiliti k izplačilu škode, bodisi a politično eksekucijo, češ da se občine kljub zakonski dolžnosti odtegujejo tej dolžnosti, in da državna oblastva to celo podpirajo na kvar njihovega ugledu (?) in državnemu erarju.

Občine naj torej jamčijo za vsako škodo, ki jo morda povzroči hudobija posameznikov, za katere pač občina ne more biti odgovorna niti po civilnem niti po kazenskem sodnem pravu, marveč se ji ta odgovornost enostavno diktira po administrativnem postopku. — Zakon: — po finančnem zakonu! Je že res, da je s tem zakonem naložena občinam ta odgovornost. Toda po našem mnenju ni nič manj upravičeno, izpodbijati veljavnost tega zakona, ki pač nima nikake opore v drugih za naše kraje veljavnih zakonih, zlasti ne v občinskem. In še to: krivce naj izsledujejo občine, same pa plačujejo! Tak nazor naj le kar izginejo iz naše zakonodaje.

Kaj smo torej upravičeni zahtevati?

Predvsem bodi zahteva občin ter županskih organizacij, ki se morajo pač zganiti, da se pusti občinam po zakonu zajamčena pravica samouprave v lastnem gospodarstvu, in da nadzorstvo ne posega v te pravice več nego dopušča za nas veljavni občinski zakon. Vse škane in omejitve se morajo nehati, kajti vsako nadaljnje in še večje omejevanje in kratenje avtonomnih pravic bi dovedlo občine do gospodarskega izhiranja in do katastrofe.

△ Prognosa. »Jutro« je v silovito mučnem položaju.

Vso svojo moč je SDS črpala iz zlorabe oblasti. Sedaj je pritisnjena ob steno. V vsej množici kombinacij, ki se raznašajo po Belgradu, niti v eni ni Pribečičevega ali Žerjavovega imena. Da natrosi svojim ubogim bravcem vsaj peska v oči, je v Knafovi ulici skovalo brzojavko iz Belgrada in ji dalo naslov »Prognosa«. V tej prognozi se SDS avtomatski približuje Demokratični zajednici. Kaj bo rekla Demokratična zajednica na to avtomatsko približevanje, tega seveda »Jutro« ne pove, kajti reči bi moralo, da bo Davidovič Pribečič »avtomatski« vrgel preko praga.

△ Ubogim na duhu natvezuje »Jutro« sedaj, da se klerikalci ponujajo, ponujajo, ponujajo. Pogoltnili bi tudi Pašiča in pristali bi tudi na Pribečiča. Verjamemo, da je sedaj, ko vsa javnost govori o kombinaciji s SLS (»Jutro« pa je do včeraj tolklo boben o klerikalcih, za katere se nihče več ne zmeni), težko najti hitro novo laž, ki bi SDSarjem vsaj kot privid mogla služiti. Toda vsaj toliko usmiljenja naj bi imelo s svojimi bravci, da jim ne kvasi takih otročjih čenčarij, ki se jim še ljubljanski evičkarji po polnoči smejejo.

Coolidge o sebi.

Ameriški predsednik Coolidge je nedavno, ko je bil na počitnicah, v prijateljskem pogovoru s pisateljem Bruce Bartonom, povedal o sebi to-le: »Vem, da bi me ljudje v raznih mestih radi videli, toda nemogoče mi je porabiti mnogo časa za potovanja. Delo v mojem uradu se vedno bolj kopiči. Straziti je treba 4.000.000.000 dolarjev, katere porabi naša vlada vsako leto. N. pr. ni še dolgo let tega, ko so bili izdatki za našo armado in mornarico komaj 50 milijonov na leto. Danes znašajo en tisoč milijonov. Ako bi zapustil Washington in potoval po deželi, bi ne mogel obdržati kontrole nad vlado. Rad pa grem v moj rojstni kraj Northampton. Tam so ljudje, s katerimi smo skupaj zrastle. Tam sem imel najboljšega očeta na svetu, ki je imel lastnosti, ki so večje kot jih jaz sploh imam. Ko sem bil star 12 let, mi je umrla mati. Imela ej sladek in mil vpliv name. Spominjam se, kako me je ob uri smrti dala poklicati k svoji postelji ter mi dala svoj zadnji blagoslov. Ko sem bil deček, je bila moja želja, da postanem grocerist na deželi. In prav zadovoljen bi bil. Dečki današnje dobe imajo mnogo več prilike napredovati kot smo je imeli mi. Glede deklet in njihov napredka niti ne govorim. Danes lahko volijo in so izvoljene, se prosto gibljejo, in mislim, da to zelo vpliva na njihov napredek. Vendar po mojem mnenju bi raje imel, da se dekleta poročijo in postanejo dostojne, vzgledne matere. Blagor otrokom, ki imajo značajne staršel! To je njihov največji blagoslov!

Dnevne novice

★ **Imenovanja na zagrebškem vseučilišču.** Na modroslovni fakulteti zagrebškega vseučilišča so imenovani: za rednega profesorja zgodovine umetnosti in kulture dr. Artur Šnajder, redni profesor iste fakultete v pokoju; za rednega profesorja fizikalne geografije dr. Artur Gavazzi, redni profesor na modroslovni fakulteti v Ljubljani; za rednega profesorja hrvatske in srbske književnosti dr. Franjo Fancev, ravnatelj vseučiliške knjižnice v Zagrebu; za rednega profesorja obče zgodovine dr. Grga Novak, redni profesor iste fakultete v pokoju; za rednega profesorja obče zgodovine dr. Ljudmil Hauptmann, redni profesor na modroslovni fakulteti v Ljubljani. — Na katoliški bogoslovni fakulteti v Zagrebu je imenovan za rednega profesorja dr. Aleksander Gas, dosednji izredni profesor iste fakultete. — Na pravni fakulteti zagrebškega vseučilišča je imenovan za rednega profesorja državnega prava, ustavnega prava kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in mednarodnega prava dr. Jovan Stefanović, izredni profesor pravne fakultete v Subotici.

★ **Zakon o prisilni poravnavi.** V trgovinskem ministrstvu izdeluje posebna komisija nov zakonski načrt o prisilni poravnavi. Pred končno ureditvijo besedila se skljuje anketa gospodarskih krogov, ki bo načrt pretresla.

★ **Vprašanje železniških kreditov.** Iz Belgrade poročajo, da se v teku tega meseca reši vprašanje o financiranju železniških prog Krapina—Rogatec in Bakar—Kraljevica. Finančni minister dr. Ninko Perić je odklonil, da bi se krediti za ti dve progi sprejeli v redni proračun; zato se bodo najbrž potrebna sredstva preskrbela potem notranjega posojila.

★ **Šolomski izpit.** Včeraj je na filozofski fakulteti ljubljanske univerze diplomiral iz zgodovine in geografije starešina »Zarjec« g. Pavle Blaznik, doma iz Škofje Loke. Čestitamo!

★ **Smrtina kosa.** V Železnikih je umrla dne 13. t. m. gospa Neža Levičnik, vdova po pokojnem dolgoletnem nadučitelju. — V Trzinu je umrl 14. t. m. g. Jurij Kmetič, posestnik in trgovec. Blag jima spomin, preostali naše iskreno sožalje.

★ **Iz zavoda za slepe v Kočevju.** Za učiteljico na državnem zavodu za slepe v Kočevju je imenovana Leopoldina Merala, učiteljica v Loškem potoku.

★ **Iz živinodravniške službe.** Za veterinarja pri okrajnem glavarstvu v Kočevju je imenovan Filip Kulterer, veterinar pri celjskem okrajnem glavarstvu.

★ **Voditelj voditeljem Marijinih družb št. IV—VI.** 1926: Proslava sv. Stanislava: pravimo, ta zadnja številka je nekaj tako krasnega in tako uporabna zlasti za nas »poželane«, da bi jo moral znati vsak na pamet. Ne moremo molčati in se zato iz vsega srca vodstvu zahvaljujemo in uredništvu čestitamo. Eden v imenu mnogih.

★ **Srečke loterije Društvenega doma v Trbovljah** se še dobe. Naročijo se pri loterijskem odboru Društvenega doma. Zrebanje je nepreklicno 7. novembra t. l.

★ **Vič.** Občni zbor Prosvetnega društva se vrši danes, 15. t. m. ob pol 8 zvečer, občni zbor »Orlac« pa v torek, 19. t. m., ob pol 8 v Društvenem domu na Viču.

★ **Denarne priprave za poplavljenec** sprejema oblastni odbor Rdečega križa. Plačila naj se izvrše najraje na čekovni konto št. 11862 pošne hranilnice. Položnice so pri poštnih uradih na razpolago. Dobe se pa tudi v pisarni Oblastnega odbora Rdečega križa v Ljubljani, Wolfova ulica št. 5-I.

★ **Opozorjamo,** da objavi »Ilustrirani Slovenec« prihodnjo nedeljo velezanimiv narodnostni zemljevid slovenskega ozemlja z

natančno in podrobno zarisanimi slovenskimi narodnimi mejami. Zemljevid bo za vsakega tem večje vrednosti, ker kaj podobnega na našem knjižnem trgu danes sploh ni dobiti. Zemljevid bo v taki velikosti, da ga bo mogoče tudi posebe izrezati ter nalepiti na platno ali uporabljati kot domač stenski zemljevid.

★ **Sadje iz jesenskega cvetja.** G. Franc Knafelc iz Šmihela pri Novem mestu, ki nam je nedavno poslal cvetoče vejice s svoje jabolane, nam je poslal včeraj že jabolko, debelo kot oreh, zeleno in zgrbljeno, a jabolko. Vendar, ki je sad jesenskega cveta. Jablana je polna tega zapoznelega sadja. — V šmihelskem gozdu pa gnezdijo ščinkovci, ki so sedaj v jesenskih dneh izvalili mladiče.

★ **Združna šola.** V zimskem semestru tekočega šolskega leta se otvori zopet na drž. dvorazredni trgovski šoli v Ljubljani za združna šola, ki se prične z vpisovanjem dne 3. nov. t. l. od 10. do 12. ure dopoldne. Sprejemajo se le moški, ki so stari najmanj 16 let in so dovršili ljudsko šolo. Sklajevanju je treba prinesiti rojstni list, zadnje šolsko izpisevalno in 10 Din vpisnine. Šolnine ni nobene. Učni knjig ni treba kupovati nobenih, ker so sestavljena za vse predmete skript, ki jih dobi vsak udeležnik za ceno 200 dinarjev, ki jih plača pri vpisovanju. Redni pouk se prične 3. novembra 1926 ob 1.45 popoldne in se bo vršil vsak delavnik od 1.45 do pol 7 zvečer. V slučaju prevelikega števila prijavljenih imajo prednost kmečki posestniki in njihovi sinovi, ki ostanejo doma in nameravajo sodelovati pri domačih drugih.

★ **Ponarejeni angleški funti.** Angleška Narodna banka je obvestila naše finančno ministrstvo, da zadnji čas krožijo v prometu ponarejeni bankovci po 50 funtov. Falzifikati so zelo uspešni, le papir je slabši. Ob primerjavi s praviimi bankovci se dajo falzifikati spoznati.

★ **Poštni paketi se pocenijo.** Po odloku poštnega ministrstva št. 39.130 z dne 1. oktobra 1926 se zniža s prvim dnem meseca novembra t. l. težna pristojbina za pakete v tuzemskem prometu. Nova težna pristojbina, ki bo veljala od rečenega dne, je naslednja: do 1 kg 6 Din, od 1 do 5 kg 10 Din, od 5 do 10 kg 20 Din, od 10 do 15 kg 30 Din, od 15 do 20 kg 40 Din. Za paket večjega obsega (ločenko) se bo plačevala dvojna težna pristojbina kakor doslej. Vrednostna pristojbina, dostavnina, obvestnina in druge paketne pristojbine ostanejo neizpremenjene.

★ **Razpisana je služba pogodbenega poštarja** pri pošti Sv. Vid pri Ptuj. Prošnje je vložiti na direkijo pošte in telegrafa v Ljubljani do 25. oktobra 1926.

★ **Tatrina dolarskih pisem.** Pošta Kamnik nas prosi za objavo sledečega pojasnila: Ker je notica pod zgornjim naslovom nejasna in dvoumna in bi sum glede ogleme ameriškega pisma padel lahko tudi na osebo kamniške pošte, izjavljamo, da je stranka, ki je prevzela to pismo za naslovnico, pošti dobro znana ter da je vsa zadeva izročena tuk. sodišču v preiskavo.

★ **Gospodje, ne pozabite,** da pri trdki Fr. Lukič v Ljubljani Pred škofijo 19 kupite že od 800 Din krasen, modern raglan ali suknjo.

Ljubljana

○ **Zakaj smo izgubili Koroško** je naslov predavanja, ki bo danes zvečer ob 8 v Ljudskem domu. Poleg tega so na programu godbeni in deklamatorične točke. Vstopnina sedeli 3 Din, stoječa 2 Din.

○ **Za pomoč poplavljenecem.** Združeno slovensko ženstvo v Ljubljani bo priredilo v

pravno, sledi iz dosedanjih izvajanj. Naša ustava obveznosti verozakonov (za državni forum seveda) niti priznava niti ne priznava, kajti čl. 12 in 28, na katere se opira g. dr. Kušej, sta po besedilu tako široka, da iz njih ni mogoče izvajati nujni zaključek civilnega zakona.

Končno še o »prikrajševanju« državljanskih pravic v naši, to je zakonskopravni materiji, ako namreč država ne uvede enotnega civilnega zakonskega prava za vse državljane; to »prikrajševanje« g. dr. Kušej prav rad poudarja. O kakem prikrajševanju po gornjih izvajanjih ne more biti govora, ko pravica do zakona ni ne politična ne državljanska. Drugič pa vprašam: ali je vsako omejevanje svobode tudi že prikrajševanje? Ali misli država dovoliti zakon brez vsake omejitve? Ne verjamem tega; in če ga bo vendar omejila, to je prepovedala za gotove slučaje, potem ne vem, zakaj se ne bi ti, ki se tudi po civilnem pravu ne bodo mogli poročiti, smatrali za »prikrajšane« v svojih državljanskih pravicah. In tega smatranja jim država niti ubraniti ne more.

Da sklenem: klic nas katoličanov je in mora biti: svoboda vere in vesti in v imenu te ustavno zajamčene svobode tudi verski zakon za nas katolike! Ta je po naši veri in vesti, civilni zakon pa je proti naši veri in vesti in zato nasilje in gaženje ustavno zajamčene svobode. Če kje, nas bo tukaj samo resnica osvobodila.

korist našim nesrečnim poplavljenecem veliko nabiralno akcijo v soboto, dne 16. oktobra, in v nedeljo, dne 17. oktobra. Po vseh ljubljanskih ulicah in trgih bo razpečavalo naše požrtvovalno ženstvo in naša mladina bloke z odkupnimi listki po 1 Din, 5 Din in 10 Din. Opozorjamo na ta dva dneva že danes in prosimo naklonjenosti tej človekoljubni akciji.

○ **Orkestralno društvo Glasbene Matice.** Vaja v petek, 15. t. m., od pade. Prihodnja vaja v nedeljo, 17. t. m., ob pol deseti uri dopoldne. Polnoštevilo! Udeležba obvezna. Odbor.

○ **Poročila** sta se pretekli teden v Ljubljani gđ. Olga Vodiškova, profesorica trgovske akademije v Mariboru, in g. dr. Peter Jereb, notar v Radečah pri Zid. mostu.

○ **Umrl** je včeraj popoldne g. Franc Ks. Stare, hišni posestnik in slikarski mojster. Naj v miru počiva!

○ **Neumestna novotarija.** Odkar je bila ustanovljena električna železnica, je postajal voz, ki vozi proti dolenskem kolodvoru, tik ob obelisku pred rotovžem, tako da je bil prestop iz enega voza v drugega zelo olajšan. Pred kratkim je pa odredil baje magistrat, da mora voz, ki pripelje z dolenskega kolodvora in ki se ustavlja pred vodnjakom, takoj po izstopu občinstva odpeljati pred magistrat in tam počakati na nove potnike. Ta odredba je zelo neumestna. Voz stoji komaj dobro minuto. Vsled tega so ljudje večkrat zbežani, ko vidijo, da pelje voz naprej proti magistratu. Ker ne vedo za predpis, menijo, da že odpelje in hite za njim. Pred par dnevi bi se skoraj zrušila stara gropa, ker je preveč drvela. Pa tudi za stranke, ki so obložene s prtljago, je ta odredba zelo neprijetna, ker morajo svoj tovor precej dalje odnašati. Nad vse neprijetno je pa še ob deževnih dneh. Ker menimo, da je cestna železnica tukaj zaradi občinstva, ne pa zaradi kapric kakkega gospoda, zahtevamo, da voz na dolenski progi postaja zopet tam, kakor prej skozi 25 let. — Več meščanov.

○ **Cestni valjar.** Cestni valjar služi danes morda bolj kot agitacijsko sredstvo, kakor pa za popravo cest. Enkrat kopljejo, drugi zasipajo zato, da iznova kopljejo (Kersnikova ulica). Cestni valjar je dnevno na treh, štirih cestah, le tam ne, kjer bi bil nujno potreben. Več časa porabi za izprehode, kot za valjanje. In celo ponoči valja, le delavcev ni, da bi nasipali gramoz. Naravnost kriče slučaj je pred kolodvorom. Na gramoz so napeljali ilovico, v kateri je valjar ostal. Pri tem je seveda zaslužil gotov kamnosek, občina pa je trpela škodo. Novi g. komisar naj se za to stvar zanima in naj napravi red. Naj služi cestni valjar cestam, ne pa agitaciji, da se kaže po mestu.

○ **Popisovalni urad** pri mestnem magistratu ljubljanskem bo v soboto, dne 16. t. m. radi snajenja uradnih prostorov za stranke zaprt. Izvzeti so le najnujnejši slučaji.

○ **Načelnik Glavnega odbora vodne zadruge za obdelovanje barja** v Ljubljani uraduje za zunanje interesente vsako sredo od 14. do 16. ure (od 2—4 popoldne) z a č a s n o Turjaški trg, št. 3, 2. nadstropje, v Ljubljani.

Maribor

□ **Socialisti in stanovanjsko vprašanje.** Poleg drugih zasluženih odgovorov, ki so jih socialisti že prejeli od mariborske javnosti v tej zadevi, v kateri se najbolj repenčijo, naj jim tudi tole služi v odgovor. Javnost naj ve, da so ravno pri socialistih le besede, dejanja pa ravno nasprotna! — Prvi slučaj: Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Mariboru (je pod vplivom socialistične stranke) je sklenil deložirati invalida in koroškega begunca s številno družino. Že se je enkrat o tem poročalo v javnosti, a ne na socialističnih shodih. Enako smo zvedeli, da bo istotam deložirana zadruha »Mojmir« in »Marstane«. Prav bi bilo, če bi socialisti za prihodnjo nedeljo napravili zopet protestni shod in naj bi ta slučaj razložili, ko že hočejo povsod prvo besedo. — In drugi slučaj. Na Kralja Petra trgu stoji velika nova stavba, ki se imenuje palača Pokojniškega zavoda. Ne bomo danes kritizirali stavbe kot take, kar pride svoečasno tudi na vrsto, saj je javnost, ki je dajala denar za to stavbo, upravičena se o vsem poučiti. Danes naj konstatiramo le toliko, da imajo tudi tu socialisti svoj vpliv, ki bi ga lahko uporabili za ublaženje stanovanjske bede, pa tega ne storijo. Tu je stavba, ki bi lahko bila v prvi vrsti stanovanjska palača s številnimi družinskimi stanovanji, do katerih bi mogli vsaj še sedanji sloji in ne le bogataši. Zakaj se ne zahteva, da se stanovanja v tej palači, ki je sezidana z javnimi prispevki kot recimo obč. stanovanjske hiše, toliko pocenijo, da bodo tudi revnejšim slojem omilila bedo. Tu naj socialisti zopet obesijo svojo rdečo zastavo kot so jo 1. maja t. l. da bodo vsi, ki trpijo vsled stanovanja videli, kako socialisti rešujejo stanovanjsko vprašanje. — Imamo še več primerov pripravljenih, ki bodo dokazali mariborski javnosti, kako nesmiselno je reševati stanovanjsko vprašanje pod rdečo socialistično zastavo. Povsod, ne le v naši državi, v Avstriji, na Češkem in drugod so tem demagogom že vzeli besedo, mariborski stanovanjski najemniki pa naj jih pooblašča mo za svoje specialne zastopnike? Z ozirom na svoja delovanja tega ne zaslužijo!

□ **Smrt mariborske korenine.** V četrtek je umrl v Mariboru g. Engelbert Stigler. Raj-

ni je bil svoj čas trgovec v Mariboru in je živel zadnja leta v svoji lastni hiši v Einspielerjevi ulici. Dočakal je starost 80 let in je bil znan po mestu kot stara mariborska korenina. Pogreb se bo vršil v soboto popoldne.

□ **Izredni občni zbor zadruge mariborskih gostilničarjev in kavarnarjev.** Dosedanji predsednik Zadruga gostilničarjev in kavarnarjev v Mariboru g. Konrad Žnuderl se je odpovedal temu častnemu mestu, tudi zadržni podpredsednik in blagajnik g. Pečnik se je izselil iz Maribora. Da se izpolni prazni mesti, sklicuje zadruga izredni občni zbor v hotel Halbwild 27. t. m. Redni občni zbor se bo vršil januarja prihodnjega leta. Zadruga vzdržuje iz lastnih sredstev gostilničarsko šolo, katero obiskuje letos 22 učencev. Šola traja 7 mesecev in se je začela s prvim oktobrom. Vzdrževanje te šole je proračunano na 34 tisoč dinarjev. Gostilničarsko šolo oskrbuje profesorji mariborske trgovske akademije.

□ **Kam pa v nedeljo?** V nedeljo, dne 17. oktobra 1926, ob pol 16. uri gremo vsi, ki želimo dobre in poštene zabave, na vinsko trgatvo, ki jo priredi Kat. slov. izobraževalno društvo v Studencih pri Mariboru, v novi dvorani gostilne g. Gačnik, Dr. Krekova c. št. 24. Ker je čisti dobiček namenjen za zgradbo novega »Katoliškega doma« v Studencih, so vabljeni vsi prijatelji katoliške misli.

□ **Otvoritevna predstava v mariborskem gledališču** bo v soboto, 16. oktobra, ob 20 s prelesno Zupančičevo tragedijo »Veroniko Deseniško«, v režiji prof. O. Šesta kot gosta. — Pri predstavi bo navzoč tudi pesnik Oton Zupančič.

□ **Avto povozil otroka.** V Meljski ulici je zadel preteklo sredo posestnik Rudolf Herzog iz Pekar s svojim avtomobilom v 4 letnega otroka Franca Schönwetter. Otrok je šel v spremstvu svoje babice domov ter je tik pred avtomobilom skušal preteči cesto. Pri tem ga je avto zgrabil, toda k sreči je udarec otroka vrgel vstran, tako da ni padel pod kolesa. Otrok je dobil le lažje poškodbe.

□ **Nevarnost avtomobilskih žarometov.** V noči od srede na četrtek se je v Lajtersbergu pri tovarni Wögerer dogodila težja posreča, katero je zakrivil šofer nekega avtomobila vsled premočnih žarometov. Trgovec Julij Kolar se je vozil domov na Pesnico na motornem kolesu. Na drugem sedelu je sedel elektrotehnik Ivan Lešnik. V bližini tovarne Wögerer je privozil nasproti avtomobil, ki je s svetil z obema žarometoma s takmo močjo, da je Kolar izgubil vsako orientacijo ter zavozil z vso močjo v brzjavni drog ob cesti. Motorno kolo se je skoro razbilo in Lešnik je dobil težje poškodbe, dočim je Kolar po naključju ostal nepoškodovan.

Celje

○ **Zanimiva stanovanjska statistika.** Stanovanjsko sodišče je za čas svojega obstoja do dne 16. julija sestavilo naslednjo statistiko o stanovanjskem gibanju v mestu Celje. V tem času je zaprosilo 738 oseb za dodelitev stanovanja, praznih stanovanj je bilo prijavljenih v istem času 88 v mestu samem, v drugem okolišu stanovanjskega sodišča pa 240. Dodelilo se je raznim strankam od teh stanovanj v mestu 74, izven mesta pa 166 stanovanj. Hišnim posestnikom se je prepuščalo v celem okolišu 41 stanovanj. Dodeljena stanovanja je odklonilo 20 strank, ker z njimi niso bile zadovoljne ali so pa preklicale svojo prošnjo. Na izpraznitev je bilo v istem času vloženih 128 tožb. Prostovoljno se je izselilo na podlagi pravoreka 26 strank, deložiranih je pa bilo 5 strank.

○ **Poljudne predstave,** ki jih je lansko leto prirejala Krekova mladina, se z nedeljo, t. j. dne 17. t. m., zopet prične. Naši čletanti bodo tedaj nastopili v narodnem igrokazu »Godčeva pesem« ter pozivamo vse prijatelje naše mladine, da se te predstave v obilnem številu udeležijo.

○ **Umrla** je 13. oktobra 1926 ob pol sedmih zjutraj gospa Antonija Löske, soproga vodje zemljiške knjige v p. po kratki mučni bolezni. Zapušča soproga in štiri otroke. — Sveti ji večna luč!

○ **Predstava.** V nedeljo, 17. t. m., ob treh popoldne uprizori Orlovski odsek v Tremerjih igro »Zdravnikov strežnik«. K udeležbi vabi odbor.

○ **Gledališče v Celju.** Kakor smo že poročali, se nam obeta, da bomo imeli tudi Celjani redne gledališke predstave. Prvi nastop ljubljanskih igralcev bo v torek, dne 19. t. m., in sicer z Molierovo komedijo »Skopuh«. V glavnih vlogah nastopijo najboljši ljubljanski igralci. Pričakujemo, da se bodo Celjani udeležili v polnem številu te predstave, ker zavisi od udeležbe pri tej predstavi celotna naša gledališka sezona.

○ **Nevarna pot.** Zadnja povodenj je zelo hudo razrila cesto, ki pelje ob levi strani Savinje od okrožnega sodišča do Savinjskega dvorca. Voda je po celi dolžini odnesla skoro polovico te poti. Tam se v lepih jesenskih

**ENA
ZA SVILO
IN VOLNO**

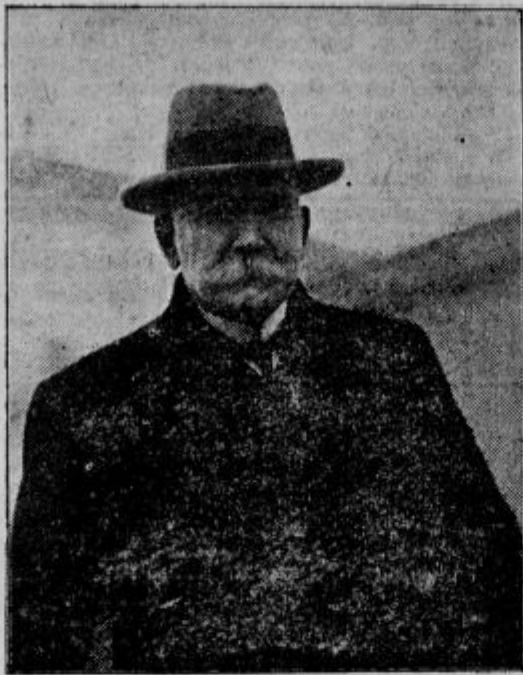

K demisiji Uzunovičeve vlade.

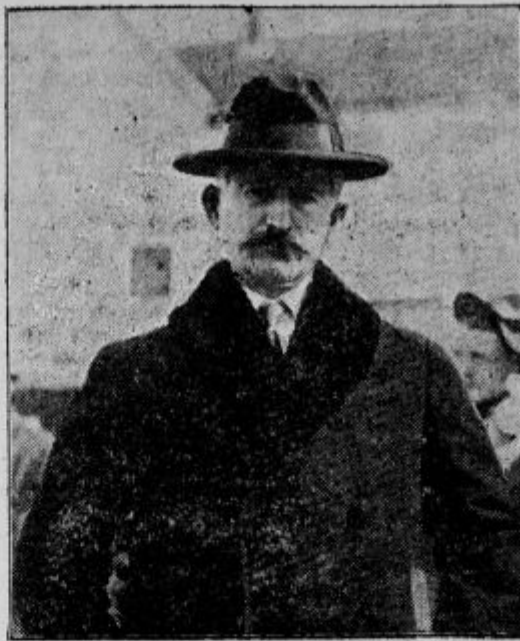
Grof Richard Coudenhove-Kalergi.

K panevropskemu kongresu, ki se je vršil na Dunaju, prinašamo danes sliko začetnika in voditelja panevropskega gibanja, grofa Richarda Coudenhove-Kalergija.

Nikola Uzunović,

dosedanji predsednik ministrstva, sestavljenega iz radikalov in radičevcev.

Boža Maksimović,

dosedanji notranji minister in najvažnejša politična osebnost odstopivše vlade.

Cena Beg,

bivši džemijetski poslanec v našem parlamentu in sedanji albanski poslanec v Belgadu, katerega imenovanje je vzbudilo mnogo prahu.

Spomenik

svojemu bivšemu županu dr. Karlu Luegerju so odkrili koncem septembra Dunajčani. Izdelal ga je znani kipar J. Müllner. Odkritju je prisostvovala masa naroda. Slika je posneta v trenutku, ko govori sedanji dunajski župan Seitz slavnostni govor.

Francoska karikatura M. Franeka,

novega direktorja belgijske narodne banke.

M. S. M. Bruce,

avstralski ministrski predsednik potuje preko Pariza v London na angleško imperijalno konferenco.

Beatrice,

španska infantinja, ki se bo nebrž poročila z angleškim galeškim princem.

Francoska ministra,

Painleve (za vojno, na levi) in Quenille (za kmetijstvo) ogledujeta in preizkušata nov motorni stroj.

Sir Rowland Blades, novi lord-major (župan) Londona.

Nogues,

Coli,

Tarascon,

trije odvažni francoski letalci, ki bodo 21. oktobra poskusili preleteti ocean. Vzletišče Pariz — cilj New York.

Smešnice.

Dva postopača gresta po cesti. Prvi cebne kamen na poti in skoči za njim. Drugi se prestraši in zbeži, prvi pa v strahu za njim. V varnem zavetju goščave se žele ustaviti in upehana sedeta.

Prvi: »Zakaj si bežal?« — Drugi: »Ker sem videl tebe! In ti?« — »Ker sem videl tebe!« — »Tako? Jaz sem pa mislil, da gredo orožniki.«

Kočijaš drvi v najhušem diru. Paglavci ga ustavi. Kočijaš ves vesel, da bo zaslužil, hitro vpraša: »Kdo me želi?« — »Imate kaj časa?« — »Seveda ga imam!« — »No, potem lahko vozite bolj počasi!«

Prvi poraz Maorijev v Parizu.

Rumunska kraljica Marija s princem Nikolajem in princeso Ileano na poti v Ameriko.

Zmagovito rugby-moštvo Maori,

ki je prispel iz Nove Zelandije v Francijo, je dosedaj igralo s petimi moštvami. Štiri moštva so potokli s skupnim rezultatom 118:14 točk, petič so pa Parižani, ko se je igralo po francoskih predpisih, vendar zmagali. Na levi sliki vidimo celokupno moštvo Maori, med katerimi je tudi en župnik; v krogu pa je dr. Manoir, vodja pariškega moštva. Desna slika nam pa kaže moment iz zanimave igre Pariz: Maori (obširnejše poročilo je prinesel »Slovenec« v športnih novicah zadnjih dveh tednov).

Maori na igrišču.

